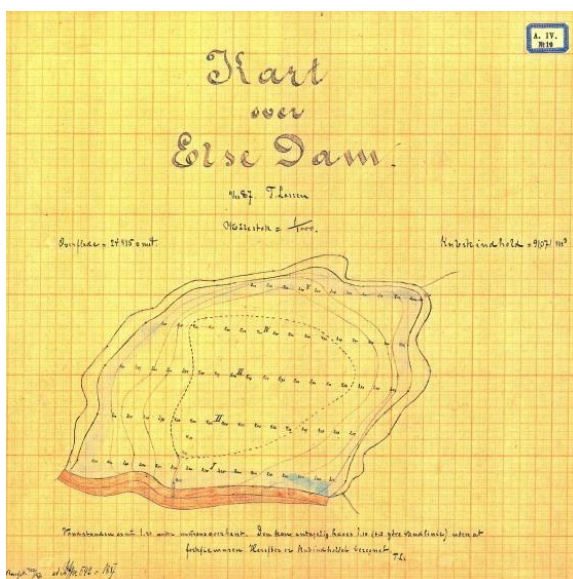

ELSE DAM OG GANGENE UNDER

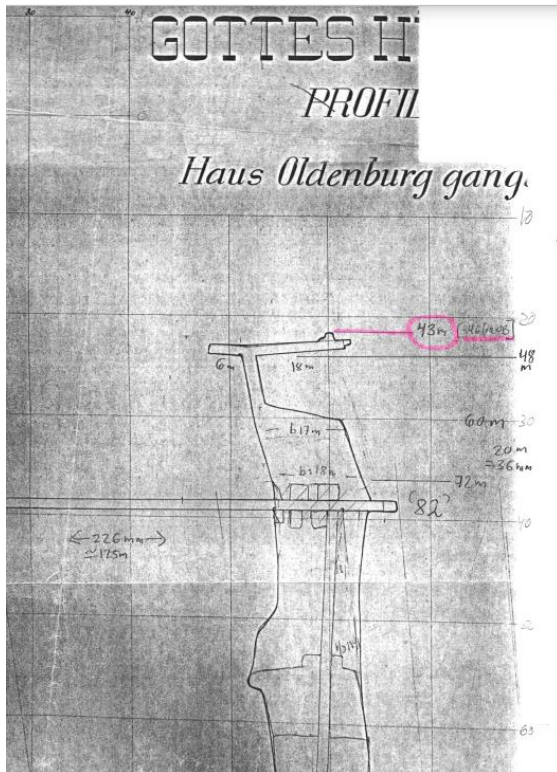

Elsedam ligger sentralt plassert i Gruveåsen. Under Elsedam ble det lett etter sølv så sent som i 1943. Gruvegangen under Elsedam fikk navnet Haus Oldenburg. I Sølvverkets arkiver og ved hjelp av utregninger er det mulig å finne ut hvor stor avstand det er mellom bunnen av Elsedam og gruvegangen. Det er 35 meter med fjell. Nedenfor kan du se utdrag av et kart med dybde mål i Elsedam fra 1887. Og en skisse av gruvegangens utforming. Samt rapporten fra letingen i gruvegangen med den nedslående meldingen «Uten sølv».

Elsedam er tidvis rykteomspunnet. Tidlig på 2000-tallet ble det hevdet at det var dumpet store mengder ammunisjon i Elsedam. Det ble tatt på dypeste alvor. Området rundt Elsedam ble stengt og forsvarets dykkere finkjemmet vannet. Det ble heldigvis ikke funnet noe farlig (se oppslag fra Laagendalsposten nedenfor). Og noen har vært bekymret for at det har vært ferdsel og aktivitet inne i Haus Oldenburg gruvegang som kan ha skadet det tykke laget med fjell opp til Elsedam. Museet har vært oppe i gruvegangen og foretatt observasjon og målinger. Og der kunne vi slå fast at fjellet under vannet er ikke skadet. Dette er eksempler på at det alltid vil kunne knytte seg usikkerhet og rykter til et omfattende gruveanlegg som har vært i drift under så mange ulike historiske perioder.

Detaljert kart over Elsedam med dybdeanvisninger. Utarbeidet av Sølvverket i 1887.

Profiltegning av Haus Oldenburg gangen.
Hulrommet som den rosa streken peker på er det punktet som er tettest på bunnen av Elsedam.

OVERSIKT OVER GRUVEDRIFTA.

KONGS GRUVE.
Til oppbevaringsrom for Riksarkivet er på 840 m's dyp med strossedrift og meterboring brutt ut 686.60 m³ gråberg.

Det nordlige erteparti.
På forskjellige steder i partiet 430 til 440 m's dyp er drevet 15.85 m tverrelag. Uten sølv.

Fra 440 m's dyp er drevet 16.20 m taksynk. Denne ga 24 m³ ertsty III og 59.40 m³ ertsty IV. Med meterboring sammesteds er brutt ut 37.00 m³ ertsty III og 11.00 m³ gråberg.

På 540 m's dyp er for avrøtting av to svinger brutt ut 18.00 m³ gråberg.

GOTTES HØIPE GRUVE.
På 190 m's dyp er på Mildikeit bånd med ertor mot sør og vest og tverrelag mot nord og syd lenket ut 31.80 m ert og 56.10 m tverrelag. Den ene ert ga 20.25 m³ ertsty III.

På 336 m's dyp er for luftventilasjon med tverrelag gjort gjennomslag 3.80 m. Uten sølv. På samme etasje er med meterboring i granatbånd brutt ut 1.274.65 m³.

Haus Oldenburg gangen.
På 48 m's dyp er drevet 15.85 m ert mot sør og vest. Uten sølv.
Fra 60 m's dyp er drevet 15.75 m taksynk. Uten sølv.
I ertepartiet omkring 72 m's dyp er med strossedrift brutt ut 686.22 m³ ertsty IV.

Nordpartiet.
På 476 m's dyp er med tverrelagsdrift lenket ut 7.45 m. Uten sølv.
På 672 m's dyp er med meterboring brutt ut 44.80 m³ ertsty IV.

Sydlig gang nr. 1.
På 672, 690 og 720 m's dyp er med meterboring brutt ut 74.10 m³ ertsty III og 116.10 m³ ertsty IV.

Fra Sølvverkets årsrapport i 1942/43.
Men den klare konklusjonen for Haus Oldenburg gangen:
«Uten sølv».

Og her et utdrag fra Laagendalsposten den 12. juni 2002:

Laagendalsposten

Elsedam ren som gull

GAMMEL HOLK: Denne gamle prosjektilbeholderen for kanonprojektiler var det nærmeste minedykkerne kom gammelt sprengstoff. Men kassa ble funnet på land og ikke i Elsedam. Fra venstre minedykkerne Arild Karlsen og Ib Andersson forklarer miljøkonsulent Odd Arne Helleberg hva som har vært i kassa. (Foto: Tarand Klundelien).

*Av Ingar Andreassen
Laagendalsposten 12. juni 2002*

En rusten prosjektilkasse som ble funnet bak et tre på land, var det nærmeste minedykkerne kom ammunisjon i Elsedam.

Fire minedykkere fra Haakonvern gjennomførte i går på oppdrag fra Distriktskommando Østlandet bunnen i Elsedam på Knutefjell. Angivelig skulle det være dumpet kasser med fenghetter i vannet, slik det også går fram av advarslene som er spikret opp av grunneier Statskog omkring Elsedam.

Lettelse

En del tomflasker, noen engangsgriller og en halvkilos ørret med fiskekrok i kjeften var det mest spennende dykkerne fant i vannet.

– Det var jo en lettelse. Jo mindre usikkerhet omkring dette, jo bedre er det, sier major Esten Murbrech ved Distriktskommando Østlandet. Han hadde det administrative ansvaret for operasjonen.

Mistanken om at fenghetene i Elsedam hadde sitt utspring i tvilsomme rykter ble bekreftet.

– Men vi tar saken alvorlig og undersøker grundig, selv om det koster litt, sier Murbrech.

Allerede etter de første søkene i området der det hadde vært naturlig å dumpe ammunisjon, begynte dykkerne å ane at dammen ikke inneholdt noen hemmeligheter.

Grundig søk

Likevel ble hele bunnen gjennomløst meter for meter. Ved hjelp av hvite snorer som ble lagt på bunnen på tvers av hele dammen, ble bunnen delt opp i felter slik at man kunne holde orden på søket.

– Sikten i dammen er god, og bunnforholdene bedre enn vi hadde ventet. Gjømmelaget på bunnen er forholdsvis fast og ikke så tykt, sier operasjonsleder løytnant Ib Andersson.

– Dersom det skulle ligge fengheter i dammen, er det ømfintlige saker som blir enda mer ømfintlige når de kommer på land og i kontakt med luft, sier Andersson.

Men det nærmeste minedykkerne kom gammel ammunisjon var en gammel rusten prosjektilkasse som minedykker Arild Karlsen fant bak et tre på land.

Prosjektiler

Kassa har inneholdt ca 40 mm prosjektiler med sprengstofflegemer for bruk i kanoner, forklarer Andersson. Men prosjektilene er borte, og kassa bærer sterkt preg av å ha ligget svært lenge på land.

– Vi får se å ta ned disse plakatene som er hengt opp, slik at folk igjen kan føle seg trygge på å bruke dammen, sier miljøvernkonsulent Odd Arne Helleberg i Kongsberg kommune. Han vart heller ikke særlig overrasket over at det ikke ble funnet fengheter i Elsedam.

– Denne kassa kan i seg selv ha vært nok næring til rykter, sier Helleberg og sparker i den rustne holken.